

Den spekulativa

Fritänkaren

Nr. 170 September 2008

Sextonde årgångens nummer 9.

Innehåll :

Thor Heyerdahls oerhörda insatser	2
Talbot Mundy – en boren äventyrare	3
Ainolasyndromet	4
Råd till en ung kompositör	5
Shakespearedebatten (101) – <i>Några problem med John Webster</i>	5
Filmer man lyckats se	7
Min vän Ahasverus, del 81: <i>Evita Perón</i>	9
Kalender, september 2008	11
Resan hem, del 5 : <i>Det athenska perspektivet</i>	12
Nya lektioner i Zanskar, del 1: <i>Lyftet</i>	13
Kanonresan, del 9 : <i>På vift i Sikkim</i>	15
Resan till Zanskar, del 11: <i>Klostret</i>	17
Om situationen i Öst-Turkestan	18
Teologen och musikern (<i>filosofiskt samtal</i>)	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 15.9.2008

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 194

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet jämte andra skrifter:

<http://hem.fyristorg.com/aurelio>
www.fritenkaren.se

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

WSN 1652-0122

Thor Heyerdahls oerhörda insatser

Thor Heyerdahl var 33 år när han i ett slag blev världsberömd 1947 genom sin expedition med flotten *Kon-Tiki* från Peru till Söderhavsöarna. Likväl var detta ingalunda hans första stora företag. Redan på 30-talet var han ute på äventyr tillsammans med sin fru i det våghalsiga experimentet att under ett helt år leva som Robinson Crusoe fast helt frivilligt på en av Marquesasöarna utan några som helst hjälpmedel från modern civilisation, ett experiment som faktiskt kan betecknas som det första radikala *hippie*-livet. Han skildrade detta i boken *Fatuhiva* skriven efter *Kon-Tiki* i början på 50-talet. Det intressanta med *Fatuhiva*-experimentet var att det var ett fullständigt konsekvent avståndstagande från all civilisation som genomfördes med den äran och med alla de umbäranden som dock omsider ledde till ett nödtvunget återvändande till civilisationen.

Men därigenom hade Heyerdahl fått smak för Söderhavet och dess kultur och några mycket spännande idéer, som kom att leda direkt till både *Kon-Tiki*-expeditionen och utforskningen av mysterierna på Påskön, som han faktiskt lyckades lösa mer eller mindre fullständigt, vilket finns att läsa om i hans kanske allra intressantaste och arkeologiskt värdefullaste bok, *Aku-Aku* från slutet av 50-talet.

Vad ville han då visa med dessa ytterst äventyrliga experiment med faktiskt livet som insats? Det originellaste och mest bestickande med hans livsgärning är egentligen det, att han aldrig ville bevisa någonting, utan bara visa på möjligheter och dessas högre grad av trolighet än vad den traditionella inskränkta vetenskapen dittills kommit fram till. Sålunda trodde man, fram till *Kon-Tiki*, att Söderhavet hade befolkats västerifrån Asien, medan experimentet *Kon-Tiki* tydligt påvisar den betydligt högre trolighetsgraden i att det var indianer från Sydamerika som först befolkade Söderhavet österifrån.

Genom *Ra* tio år efter *Aku-Aku* gick han ett steg vidare i sin etnografiska rekonstruktion av hur haven och kontinenterna i väst ursprungligen befolkades, genom att visa att man faktiskt kunde resa i en primitiv papyrusbåt över Atlanten ända från Egypten och komma levande fram. Därmed bevisade han fortfarande ingenting men visade definitivt på den högre troligheten av att Amerika först befolkats av äventyrliga resenärer från östra Medelhavet innan någon annan kom dit, alltså mongolerna från Asien och vikingarna före Columbus. Samtidigt blev denna resa (som gjordes i två omgångar, då den första *Ra* tyvärr måste överges när bara en obetydlig bråkdel av resan över återstod, medan *Ra II* lyckligt genomförde företaget) en alarmerande upptäckt och allvarlig diagnos på hur långt världens miljöförstöring redan hade gått 1969, då Heyerdahl och hans vänner under hela resan över Atlanten varje dag fiskade upp drivande oljeklumpar ur havet – 1947 hade *Kon-Tiki*'s hav varit fullkomligt rent. Redan Jacques-Yves Cousteau hade utfärdat varningar före dess, men Heyerdahl bekräftade dem med ovedersägliga och chockerande bevis. Det var till följd av detta mot slutet av 1969 som miljörelsen kom i gång på allvar.

Den sista expeditionen blev den minst äventyrliga och enda fullkomligt bekväma, fastän även den handlade om den primitivaste tänkbara vassbåt, men den var stor den här gången, och oceanflottseglarna kunde befara havet under relativt trygg och säker bekvämlighet. Ändå slutade denna expedition med den yttersta katastrofen.

Med vassbåten *Tigris* ville Heyerdahl visa hur troligen Egypten och Afrika först befolkades av resenärer från Kaldéen inne i Persiska Viken. Många forskare har sedermera bekräftat troligheten i dessa teorier, när man lyckats härröra begravda egyptiska skepp till kaldeiskt ursprung före de första egyptiska dynastierna – David Rohl har i ett epokgörande arbete visat hur de första faraonerna troligen ingenting

annat var än mesopotamiska utvandrare och erövrare. Emellertid stötte *Tigris* på politiska problem, när inget av länderna kring Röda Havet ville låta *Tigris* passera, då de alla låg i krig med varandra. Följaktligen, hellre än att ge upp och återvända, satte Heyerdahl med sina vänner i protest eld på *Tigris*. Resan hade följts i TV av hela världen, och hela världen blev således vittne till Heyerdahls enda politiska demonstration någonsin – mot krig och politiskt vansinne, som han tyvärr måste konstatera att dominerade större delen av världen med all dess så tekniskt avancerade civilisation, medan de primitiva folken, som befolkade världens största oceaners avlägsnaste öar och kontinenter genom enkla flottor och vassbåtar, därigenom framstod som så oändligt mycket mera friska, kloka och företagsamma än dagens besuttna fullständigt korrumperade och ihjäl fördummade politiker.

Talbot Mundy – en boren äventyrare

En av biografierna över honom har som titel "*Den siste äventyraren*", och hur många yrken och verksamheter han än engagerade sig i, så var väl Äventyret hans enda egentliga profession och det enda som han aldrig tröttnade på eller som gjorde honom besviken. Klarast betecknas dock hans äventyrliga karaktär med hans eget långa motto:

"Mot all fruktan och mot allt, som i brist på sämre namn har kallats Lag, och mot all övertros dogmatiska förtryck och all vidskepelses fördömda lögn, mot allt som förslavar och som lägger män i bojors helvete, mot allt och ensam reser jag mig utan hjälp – och REVOLTERAR!" (*Talbot Mundy, 1914*)

Hans namn var lika många som hans yrken och äktenskap, men ursprungligen hette han William Lancaster Gribbon, född i London 1879. Hans yngre bror Walter Harold Gribbon (1881-1944) utmärkte sig som soldat och diplomat i en absolut ren karriär, medan Talbot Mundy, även känd som Makundu Viazi ("*Vita stjärten*"), Thomas Hartley, Walter Galt och Talbot Chetwynd Miller Mundy, egentligen bara gjorde motsatsen som ett från början utpräglat svart får.

Fastän de flesta av hans böcker handlar om Indien, och hans berömmelse mest vilar på dem, var han mycket litet i Indien, även om det var där hans äventyrerier började strax efter sekelskiftet. Det var en släng av malaria som tvingade honom därifrån, men han hade då redan hunnit samla tillräckligt mycket hett stoff för åtskilliga av sina mest lästa böcker, främst "*King of the Khyber Rifles*" (1917), hans tredje roman och alltså hans mest lästa bok, som handlar om Afghanistan, och "*Om*" (1924), av de sakkunniga betecknad som hans finaste arbete, om den indiska fjärran östern bortom Assam och hans kanske mest mystiska arbete.

Bäst speglas hans liv av hans mycket olika äktenskap. Hans första fru hette Kathleen Steele, som han mötte i Indien och gifte sig med i London 1903, när han försökte tillfriskna från malaria. För att undvika malarian sökte de nya äventyr i Afrika i stället, som blev den kontinent han blev mest aktiv i, om dock de flesta av hans företag där slutade illa, som även hans äktenskap, när han blev involverad med en ökad dam vid namn Mrs. Inez Craven. Affären trasslade till bådas liv, men de kom ändå igenom fängelse och annat och gifte sig i New York 1907. Han hade då redan börjat skriva äventyrsberättelser och använda sig av pseudonymen Talbot Mundy, hans mest kända, och blev amerikansk medborgare 1916. Hans andra äktenskap hade då redan slutat i skilsmässa, och det tredje blev en viss Harriette Rosemary Strafer, som fick in honom i *Christian Science*, som blev av avgörande betydelse för resten av hans liv, då det gjorde honom till mystiker. Följande år publicerades "*King of the Khyber Rifles*", som i ett slag gjorde honom världsberömd och etablerad. Han fick Conan Doyles egen illustratör och kunde göra vad han ville utan att behöva tänka på kostnaderna. Sålunda engagerade han sig i

Palestinafrågan, blev president för ett anglo-amerikanskt sällskap för stödandet av Palestina, journalist och redaktör för *Jerusalem News*, den viktigaste tidningen där då, och mötte en ny Mrs Mundy, en viss Sally Ames 1920. Han hade kontakt med löjtnant T.E.Lawrence, som somliga menar att inspirerade honom till hans andra stora romanhjärte i ett antal romaner, *Jimgrim*, en hemlig agent med tentakler i hela arabvärlden och Afrika.

1922 flyttade han till Kalifornien mycket för sin fjärde frus skull, Katherine Tingley, som tillhörde teosoferna. Från det året är Talbot Mundy även teosof, och de flesta av hans böcker sprids sedan genom det sällskapet. Hans litterära framgångar fick hans förläggare att försöka övertala honom till att skriva någonting riktigt, någonting stort och ordentligt, och Talbot Mundy lovade då skriva en stor roman om drottning Kleopatra. Emellertid kom han av sig, Kleopatra kom aldrig riktigt med i handlingen, som i stället övertogs av en bifigur, en viss *Tros från Samotrake*, som kom att bli hans enda mastodontromans titel. Den blev aldrig någon succé trots sina tusen sidor, och förläggaren började tröttna på sin sinande guldgruva till författare.

Därmed börjar hans nedgångsperiod, som inleds med ett misslyckats oljeborrningsprojekt i Kalifornien, som kostar honom hans förmögenhet och kreativitet, ty företaget stjal all hans tid och kraft och ruinerar honom dessutom. Katherine Tingley blev arg på honom, så han flyttade tillbaka till New York för att plåstra om sitt liv och sin ekonomi med ett nytt äktenskap: Theda Allen Conkey, som skrev under pseudonymen Dawn Allen, som astrologen Evangeline Adams presenterade för den berömda Natasja Rambova, som var Rudolf Valentinos änka, hon som svek honom på hans bröllopsnatt och låste ut honom. Även Rambova var en hängiven teosof, och detta gäng kom att ha mycket med familjen Nikolaj Roerich att göra, vars museum i New York på 310 Riverside Drive blev ett hem för dem och för många likasinnade konstnärer, författare och poeter. Efter skilsmässorna från Sally Ames och Katherine Tingley kunde Talbot Mundy gifta sig 1931 med Dawn Allen, som blev hans sista fru. 1929 hade "*King of the Khyber Rifles*" blivit ljudfilm regisserad av John Ford med Myrna Loy, som gjorde kålsoppa av hela boken, medan den andra filmversionen 1953 med Tyrone Power blev om möjligt ännu hafsigare.

Välståndet förenat med malariaproblem och ett hopplöst osunt leverne medförde så småningom diabetes, vilket Talbot Mundy dog av 1940 vid 61 år, men han fortsatte alltid att skriva. En av hans sista romaner handlar om vad nazisterna höll på med i Tibet.

Helt bortglömd har Talbot Mundy aldrig blivit, även om han vissa decennier har varit försvunnen från bibliotek och förlagslager. Under 1970-talet upplevde han en viss renässans genom den nya ockultismens blomstrande modevåg, men hur ockult och teosofisk och allt möjligt mystiskt han än var, så var han ändå i huvudsak mest bara en i särklass långt gående äventyrare inom alla områden.

Ainolasyndromet

I samband med Talbot Mundys deklinering i sitt leverne och författarskap mot sitt senare liv i välfärdens och framgångens tecken kan det vara intressant att diskutera detta syndrom, som använts för att förklara Sibelius tonsättartystnad under den sista tredjedelen av sitt liv, när han helt sonika upphörde med att presentera nya kompositioner efter att ha fått sitt på det torra i ekonomiskt och hälsomässigt hänseende vid 60 års ålder. Hur många litterära nobelpristagare har inte på samma sätt tystnat litterärt efter att ha fått nobelpriset, som Ernest Hemingway, John Steinbeck och Rudyard Kipling, bara för att nämna några av de

mest flagranti exemplen, medan även en sådan koryfé som Verner von Heidenstam tystnade totalt vid 56 år när han inte kunde bli mera etablerad. På samma sätt tystnade Gioacchino Rossini, världens rikaste kompositör genom tiderna, när han knappast längre kunde nå högre superlativer av välstånd, för att under decennier sedan huvudsakligen bara ägna sig åt matlagning. Dock är syndromet ingen regel, då det är viktigt att i sammanhanget peka på undantagen: både Verdi och Wagner tröttnade aldrig, Verdi komponerade sin sista opera, det komiska mästerverket "Falstaff", så sent som vid 81 års ålder, och även Ralph Vaughan Williams, en annan segsliten åttioåring, fortsatte komponera upp i åttioårsåldern. Samtidigt kan man peka på flera världsförfattare som aldrig fick något nobelpris, som icke desto mindre aldrig förtröttades i sitt författarskap, som Henrik Ibsen, Leo Tolstoj, Robert Graves, Graham Greene, Karen Blixen, Strindberg, Zola, Joseph Conrad, Tolkien, Graham Greene, Mark Twain, och till och med Thor Heyerdahl.

Kort sagt, detta syndrom är varken allmängiltigt eller entydigt. Man måste inte bli mumifierad levande bara för att man blir världsberömd, (Ainola har ibland beskrivits som Sibelius mausoleum som han fick redan medan han levde för att däri finna sig i att vara begravnen levande,) lika litet som "konstnärer måste lida för att kunna skapa mästerverk", en av konsthistoriens banalaste och värsta floskler. Vad en konstnär behöver för att kunna skapa är enbart självdisciplin. Saknas den, så blir det ingenting hur bra man än är, medan faktiskt ingenting är omöjligt för den som en gång har den och förstår att bruka den rätt, vilket bäst bekräftas av de allra segaste konstnärerna, som Michelangelo, Tizian, Charles Chaplin, Dostojevskij, Claude Monet, Victor Hugo, Richard Strauss, Beethoven, Bach och Händel, bara för att nämna några.

Råd till en ung kompositör

Det bästa råd jag kan ge dig är att helt enkelt lyssna på så mycket kvalitetsmusik som möjligt, alltså naturligtvis främst de gamla mästarna – kompositörer som Bach, Händel, Vivaldi, Haydn, Mozart (åtminstone de mognare verken), Beethoven, den mest klassiska av alla, Schubert, Berlioz, Mendelssohn, Schumann, Chopin, Verdi, Wagner, Bruckner, Brahms, Tjajkovskij, Grieg, Puccini, Sibelius, Rachmaninov, Gershwin och några till kan man lugnt lyssna på allt av. Sedan är det bara att ägna sig åt hårt arbete i det oändliga – det finns inga genvägar, bara hårt arbete, och det är bara örat, inga teoretiska kunskaper eller tekniska konstruktioner, som kan avgöra vad som är musikaliskt. Som Duke Ellington sade: "Om det låter bra så *är* det bra. Om det inte låter bra så är det inte musik."

Shakespearedebatten (101): Några problem med John Webster

Det första är att man ingenting vet om honom. Han kan ha varit vem som helst. Det är ett mycket vanligt engelskt namn, det dyker upp från ingenstans och försvinner igen ut i tomma intet, man "tror" att han var född "någon gång" omkring 1580 och avled "någonstans omkring" 1625, vaga rykten förmäler att han "möjligen" var son till en skräddare eller vagnmakare och att han var inskriven i den juridiska fakulteten i *the Temple*. Men det kan ha funnits hur många John Webster som helst som var söner till skräddare eller vagnmakare, och även om färre John Websters var inskrivna vid juridiska fakulteten, så torde de dock ändå ha varit ett antal.

Det andra problemet är det samma som föreligger om Shakespeare men ännu mera accentuerat. Ingenting tyder på att Shakspere någonsin var i Italien medan poeten ändå hade ingående kännedom om intima geografiska och mänskliga förhållanden där, vilket har lett inte bara italienska lärda till att dra den slutsatsen, att han måste ha bott någon längre tid i Italien, och att, om han inte gjorde det, han inte kan ha varit Shakespeare. Beträffande John Webster är detta förhållande ännu mera förunderligt. Om han var en fattig skräddar- eller vagnmakarson kan han aldrig ha besökt Italien, och likväl presenterar "Den vita djävulen" och "Hertiginnan av Amalfi" häpnadsväckande lokala kunskaper om italienska platser och karaktärer. Här är två exempel:

De hertigligen familjerna Medici och Orsini är historiska och spelade ledande roller i den italienska renässansen. De ledande manliga rollerna i "Den vita djävulen" är hertigarna Francisco de Medici och Bracciano de Orsini. (Denne hertig besökte också drottning Elisabeths hov 1601 och blev "Orsino" i pjäsen "Trettondagsafton", som iscensattes till hans ära.) I "Den vita djävulen" spelar han tennis i Rom och byter skjorta hemma hos Camillo, som är Vittoria Corombonas make (i verkligheten Vittoria Accoramboni), som Orsini åtrår och vill göra till sin. En intrig med sådana detaljer hittar man bara inte på utan måste ha grundats på fakta ur verkligheten – Francesco de Medici känner till att Orsini byter kläder hos Vittoria efter tennisen (akt II scen 1, rad 52-53). Man känner inte till Websters källor.

Ett annat exempel är den berömda eko-scenen i "Hertiginnan av Amalfi" (akt V scen 3). Delio introducerar scenen med att beskriva dess ruiner av en gammal basilika som byggts om till en fortifikation vid floden med en klostermur på andra sidan, vilket resulterar i ett häpnadsväckande klart och spökligt eko. För att i så ingående detalj kunna beskriva detta ställe i Milano måste poeten ha varit där själv och upplevt det ovanliga ekot.

Det tredje problemet eller fenomenet beträffande Webster är att han är ännu mera marloviansk än Shakespeare. Hans eget förord till sina pjäser kunde inte ha varit mera marlovianskt till karaktären, och hans pjäser vimlar av marlovianska erinringar: den grova grymheten, det sprudlande språket som ideligen exploderar i fantastiska utsvävningar av metaforer och liknelser, en karaktär som Flamineo i "Den vita djävulen" är som en tvillingbror till Svarte Will i "Arden av Feversham", och poesin är lika briljant alltigenom som någonsin Shakespeares eller Marlowes, medan andra, såsom Beaumont & Fletcher, Dekker, Jonson och alla de andra kommer till korta och är något helt annat.

"Den vita djävulen" iscensattes någon gång efter 1608 ungefär vid samma tid som Beaumont & Fletcher gjorde sitt genombrott och i ett slag gjorde Shakespearetragedierna urmodiga. John Webster kan ha varit ett försök av poeten till att ändå fortsätta skriva tragedier men under ett annat namn, kanske för att understryka att de inte var av Shakespeare utan något helt nytt, kanske för att Shakespeares teatersällskap inte längre ville spela tragedier, eller kanske bara av säkerhetsskäl.

I akt V scen 3 i "Den vita djävulen" gör sig Flamineo skyldig till en replik av intresse för marlovianer: "De ljuger, som vissa gör inom *the verge*." (rad 54-55, "The verge" var en omkrets av någon mil från var drottningen befann sig.) Det är ett helt ovidkommande yttrande som inte har något med handlingen att göra och är helt

utan betydelse för pjäsen, men ändå finns det där och kan tolkas till en "*lapsus linguae*" av poeten då han faktiskt påstår att människor medvetna om att de är inom "*the verge*" gärna ljuger – från marloviansk synpunkt kan det ses som en anklagelse mot likbesiktningsmannen Danby, som skrev den absurt konstruerade och omöjliga likrapporten om Marlowe, bara för att Deptfordincidenten ägde rum inom *the verge*, i synnerhet som uttalandet icke alls refererar till någon italiensk företeelse utan helt klart specifikt till vad som förekom i London.

Ett utmärkande drag för Marlowes skådespelsproduktion, liksom för Shakespeares, är att ingen pjäs liknar någon av de andra, det förekommer aldrig någon upprepning, medan Jonson och Beaumont & Fletcher ständigt upprepar sig. Krönikespelen (från Edward II genom Edward III ner till Richard III) är förstas en serie, men också här är varje skådespel något helt nytt som inte liknar de andra. Websters "Den vita djävulen" och "Hertiginnan av Amalfi" är ett par som hör samman, men de är likväl fullständigt olika varandra till karaktären, intrigen och psykologin, hur många gemensamma nämnare de än har ytligt sett. På samma sätt är många av Shakespearesonetterna skrivna som par, där den ena kompletterar, svarar och fullbordar den andra.

Denna artikels huvudsakliga argument är att påvisa att Marlowe, Shakespeare och Webster har för mycket gemensamt för att den idén att de tre skulle kunna vara en och samma diktare lätt skulle kunna avvisas, medan de andra samtida pjäsmakarna, som Jonson, Beaumont & Fletcher, Dekker och alla de andra inte just har något gemensamt med dem – de är definitivt allesammans helt andra poeter.

Några andra pjäser har tillskrivits Webster av traditionen, och en av dem är det antika romerska dramat "Appius och Virginia" från "omkring" 1625, kanske det shakespeareska (marlovianska/baconska/oxfordska) dramats sista svanesång. Låt oss heller aldrig glömma det faktum att Bacon fullbordade krönikespelssviten med "Henrik VII", det enda drama som fattas i den Marlovianska/Shakespeareska historiska serien från Edward II till Henrik VIII.

Till sist ett litet PS: I Umberto Ecos fantastiska arbete "Foucaults pendel" ingår ett kapitel om Shakespearehärvan i skildringen av vad John Dee och Francis Bacon egentligen höll på med i kapitel 73.

Filmer man lyckats se

En annan version av "*Sweeney Todd*" än den slaskiga musicalen och betydligt mer trovärdig erbjöd Ray Winstone och Essie Davis som ett omaka par med olyckligt förflutet och med David Warner, som alltid suverän, som blind domare som den här gången blir rakad hur många gånger som helst av sin älsklingsbarberare utan att få halsen avskuren. Miljön är Fieldingskt 1700-tal (samma som "*Tom Jones*") och presenterade ett helt realistiskt scenario där varje detalj stämde – så här kunde det verkligen ha gått till, och här tar barberaren själv konsekvenserna till slut och ansvar för sitt eget öde utan onödiga överdrifter, smaklösa effekter och dålig musik.

Paul Bettany är alltid suverän och inte mindre så som romantisk tennisstjärna i må-gott-sport-filmen "*Wimbledon*" om den vita sporten som här just inte kan bli vitare. Den franska "*Jihad*" om muslimska fundamentalisters väg från Frankrike till

självordsbombare i Irak bara för att uttrycka sitt meningslösa hat mot dumma amerikaner kunde å andra sidan inte bli svartare men riktar uppmärksamheten på det bittra faktum att franska medborgare frivilligt gav sig ut som självordsbombare för att kriga mot Amerika för Saddam Hussein i Irak, lurade därtill av fundamentalistiska muslimska hjärntvättare.

Ännu svartare var dock nyinspelningen av Claude Chabrols gamla thriller om otrohet, *"Unfaithful"*, här med Richard Gere som äkte mannen-mördaren som kommer undan utan att han själv varken kan försvara eller förklara sitt brott i faktiskt utsökt regi av Adrian Lyne, som lyckas tona ut det hela i ett obesvarbart moraliskt frågetecken. Richard Gere har sällan varit mera övertygande i fullständigt logiskt blindstyr raseri.

Från nattsvart till ännu svartare: Emily Rose var ett autentiskt fall av besatthet där en katolsk präst heroiskt och självupppoffrande försökte göra vad han kunde för att rädda hennes själ och liv och förlorade båda, varför han ställdes inför rätta av familjen efteråt för vållande av flickans död. Domen blev fällande, men juryn yrkade på att den långa tid som rättegången tagit skulle räknas som avtjänad strafftid. Då rättegången dragit ut i det oändliga blev därmed prästen fri, mycket övertygande spelad av Tom Wilkinson, medan flickans rollprestation (Laura Linney) närmar sig det otroliga – utan specialeffekter.

Jim Carrey brukar förknippas med absurda töntroller eller extrema tokroller men kan faktiskt göra väl ifrån sig, vilket han gör med den äran i den gripande *"The Majestic"* (2001) där handlingen utspelar sig i tidigt 50-tal under McCarthyismen. Han är en manusförfattare i Hollywood som råkar illa ut, förlorar jobbet, tappar sugen och kör nästan ihjäl sig, ramlar i floden och fiskas upp längre uppåt kusten av en gubbe som tar hand om honom. Det visar sig att han tappat minnet. En annan gammal man i småstaden han hamnar i känner igen honom som sin sedan kriget förlorade son, och han får sig pådyvlat ett liv som hjälte och son till stadens enda biografägare. Det är biografen som är *"The Majestic"*, som nu körs i gång igen för första gången sedan kriget, och idyllen är fullkomlig, tills McCarthy-inkvisitorerna spårar upp den försvunne manusförfattaren, stövlrar in i den oskyldiga idyllen och drar honom med sig till Los Angeles där han ställs inför rätta. Det hela får en högst oväntad upplösning men slutar lyckligt trots allt. Filmens ambition är att återskapa efterkrigs- och återuppbyggnadsstämningen i årtiondet efter andra världskriget och lyckas med den äran. För en gångs skull får man respekt för Jim Carrey, som här inte är bara tröttsam genom ständigt överspel.

Tillbaka till det svarta: *"Dirty Pretty Things"* tilldrar sig i London och handlar om illegala invandrare som utnyttjas för den svarta marknaden för kroppsorgan. Det är en svidande samhällssatir som omfattar allt det vidrigaste i vilket samhälle som helst: rasismen, som alltid finns kvar hur den än överslätas och maskeras, den cyniska sjukvården med sjukhus som aldrig kan få nog av vad den kräver i resurser och användbara kroppsorgan och struntar i att ställa frågor bara behoven tillgodoses, den illegala flyktingfrågan, och så vidare. Audrey Tautou gör den kvinnliga huvudrollen, medan Chiwetel Ejiofor som illegal färgad portier gör ett makalöst virtuositetsprov i självbehärskning.

Lika bitsk och naken var den nästan dokumentära skildringen av svartsjukedramat *"Star 80"*, Bob Fosses sista film, med Mariel Hemingway och Eric Roberts som hennes hallick, som ger henne en kometkarriär som utvikiningsflicka i *"Playboy"*, varigenom hon får smak för ett finare liv medan Eric Roberts i en oförliknelig rollprestation *from bad to worse* slutligen i förtvivlan tar livet av henne – en helt sann historia. Så går det till i Hollywood.

Ännu makabrare var dock den irländska historien om *"Magdalenasystarna"* med Geraldine McEwan som fångelseabedissa för ett kloster där flickor som råkat illa ut (främst ogifta mödrar, som berövats sina barn,) spärrats in på livstid för att

tvungas bli nunnor. Då de inte lyckas fly hur de än försöker slutar de ej sällan just som likadana kalla och grymma nunnor som dem som förtrycker dem och till och med förbjuder dem att prata, i synnerhet med utomstående. Fyra autentiska öden skildras, där en slutligen helt överraskande till slut hämtas ut av sin bror, två till slut lyckas fly med att med våld bryta sig ut, medan den fjärde svälter sig till döds efter att ha spärrats in på sinnessjukhus efter "olämpligt uppförande". Filmen är en kvinnlig parallell till den ohyggliga likaså irländska "*Song for a Raggy Boy*" om samma sorts klosterfångelseinstitution för pojkar men nästan ännu hemskare, då kvinnlig grymhet mot kvinnor ter sig som om möjligt ännu grymmare än vanlig manlig grymhet just för att de är kvinnor.

Den nya *Batman*-filmen lär redan ha slagit alla rekord både i publiksiffror, kritikerrosor och kvalitet, vilket redan den förra gav en aning om, med Christian Bale som Bruce Wayne, Michael Caine som betjänten, Gary Oldman som polisen och Liam Neeson som astronomisk samhällsfiende. Christopher Nolan, som gjort båda filmerna, lär mest ha blivit förvånad över den oförklarliga framgången.

Jim Jarmusch-serien gav oss bland annat "*Stranger than Paradise*", hans första, "*Mystery Train*" och "*Night on Earth*", troligen hans bästa, om fem olika taxiresor samtidigt på fem olika platser i världen: Los Angeles, New York (den bästa episoden med Armin Mueller-Stahl), Paris, Rom (den roligaste, med Roberto Benigni,) och Helsingfors, med fullkomligt betagande inblickar i olika öden och mentaliteter och deras problem.

Dock bleknar alla dessa suveräna och högeligen sevärdade filmer mot den gamla klassiska "*Five Easy Pieces*" (1970) med Jack Nicholson i en sina bästa roller som svart får i en musikerfamilj. Filmen skildrar hans resa hem till familjen, där fadern är på sitt yttersta efter ett slaganfall, med uppslitande uppgörelser på löpande band men framför allt med en hyperfinkänslig psykologi alltigenom. Man förstår Catherines oförmåga att förstå varför Jack valt att överge musiken, fastän han minsann varit minst lika kvalificerad som alla de andra klassiska virtuoserna i sin familj, medan man ändå samtidigt inte kan låta bli att förstå honom och fascineras av hans helt vilsna vägval, där han egentligen inte själv vet vart han går, då det enda viktiga för honom är att komma bort. En gåtfull, djupt mänsklig och oändligt gripande film i all sin nästan dokumentära enkelhet.

Min vän Ahasverus, del 81: Evita Perón.

Efter kriget fann inte bara Eichmann och Bormann och andra av deras sort utan med dem ett stort antal tyskar en idealisk tillflyktsort i Argentina. Som ett preludium till tyskarnas stora emigration till Sydamerika hade Stefan Zweig 1939 sökt sig till Brasilien var han begick självmord 1942 när Månen betecknande nog stod i konjunktion med Mars, Saturnus och Uranus, de tre mest månfientliga planeterna, ty Månen är alltid individen medan Mars är kriget, Saturnus är världsordningen och Uranus är världens vanvett och överdrifter: människor som Robespierre, Hitler och kommunistledarna var typiska Uranusmänskor: Uranusgalenskapen är värre än Mångalenskapen, och värst är de ihop. Ty Mångalenskapen är begränsad till individen medan Uranusgalenskapen omfattar hela världen och kommer till uttryck genom sådana till synes sansade mänskor som Robespierre och Karl Marx, men nog om den saken nu. Även jag följde med sista tåget till Argentina och fick under några intressanta månader bekanta mig med det vackra paret Juan och Evita Perón. Italien och Tyskland var krossade, Mussolini var hängd och hans lik skändat, och Hitler var ett kolnat lik liksom hela Tyskland. Endast Spanien överlevde fascismen genom juden Francos skickliga försorg, men

Spanien var fattigt och obetydligt. Argentina var däremot ett av världens rikaste länder. Därtill var Juan och Evita Perón omåttligt populära.

Min första känsla när jag anlöpte hamnen i Buenos Aires var att Argentina var ett fritt land. Där fanns svängrum, där fanns livsentusiasm, där fanns rum för allt det som begravts i Europa under kriget. Argentina hade goda parlamentariska och demokratiska traditioner, och Uruguay mitt emot var en guldgruva och Sydamerikas Schweiz.

Juan Perón var en socialistisk fascist. Han beundrade Mussolini kolossalt medan Hitler aldrig hade imponerat på honom. Han hade lyckats hålla Argentina utanför världskriget och faktiskt vid ett skede förhindrat en argentinsk krigsförklaring mot Tyskland. Därigenom kunde han senare ta emot mycket av de kopiösa guldmassor som de sista nazisterna och SS-generalerna plundrade Tysklands ruiner på.

Men Juan var bara militär, en cynisk, fyrkantig och hänsynslös militär som alla andra. Men hans ryggrad, hans karisma och hans oemotståndlighet var fenomenet Evita.

Jag glömmer aldrig första gången jag såg henne. Det var som en leende soluppgång som förde en direkt till paradiset. Hon var inte direkt vacker, men hennes utstrålning var något unikt. "Det här är en drottning," tänkte jag genast.

Vad skall jag likna henne vid? Hon skimrade som en ädelsten. Hon var den renaste diamant och lika hård: viljans oemotståndlighet lyste rakt ur hennes ögon i förening med en omisskännlig klokhet. Hon påminde mig mest om Elisabet I av England: det var inte bara maktlystnad och skådespeleri utan även statsklokhet och omtanke för folkets väl: man såg genast att hon tänkte mer på andra än på sig själv.

Hon fascinerade mig, och jag började utforska henne. Som alla stora och gåtfulla personligheter var hon dubbelbottnad: hennes sociala frikostighet var utan gränser, men hennes medel för att finansiera den var rena maktmissbruket. Fattiga, faderlösa och änkor tillbad henne som ett helgon, och hon älskade att hjälpa envar som hade det svårt, men fick hon för sig att någon var hennes fiende var det bättre för den människan att vara död än levande. Samtidigt var hon Sydamerikas främsta skådespelerska genom tiderna. Hennes tal till folket var som en sång framförd av Edith Piaf, hon fick folkmassorna att gråta av rörelse när hon utstuderat sträckte armarna mot dem som för att omfamna dem, varje hennes offentliga uppträdande var som höjdpunkten i en njutbar film: hon spelade helgon, socialreformator och landsmoder bättre än någon annan kvinna i världen. Hennes skådespelarkonst var obetalbar.

Och det gick inte ännu dåligt för Argentina så länge hon levde. Hon skämde bort Argentina, hon slösade bort landets finanser på välgörenhet och höjda arbetarlöner medan Juan Perón stuvade undan tyskarnas guld åt sig i Schweiz, och Argentina frossade i Evitas blonda utstrålning och lysande charm och åt sig mätta och tog för givet att det skulle vara så för alltid. Men Juan Perón var inte lika oegennyttig som Evita.

Jag såg en kväll på Teatro Colón att en skugga lagt sig över Evitas anlete och blev genast orolig. Jag ansökte ödmjukast om en audiens och lyckades till min häpnad få en sådan i enrum.

"Min man tycker inte om judar, men för mig är de också människor som alla andra och särskilt om de är fattiga. Vad kan jag göra för er? Har er familj blivit nedslagen eller mördad av peronistiska antisemiter?"

"Madame, jag är astrolog."

"Vad vill ni?"

"Madame, jag såg er i förrgår kväll på Teatro Colón och märkte genast att något var på tok med er. Ni mådde inte alls bra och ändå är det inget fel på er. Jag blev mycket orolig av detta symptom hos er och vidtog genast åtgärder, det vill säga ställde ett antal horoskop. Och de visar att min oro var berättigad."

"Jag har alltid undrat över mitt öde. Ni är tydligen rätt man att informera mig om det." Hon var lugn och verkade samtidigt vara beredd på sin dödsdom. Hon gav mig nästan intryck av att vilja höra den.

"Madame, Månen i Stenbocken visar att makten håller på att fördärva er och att den kommer att bli er undergång. Enda sättet för er att klara er ifrån det är att dö unng."

Missförstå mig inte. Ni är en av dessa sällsynt ensidigt goda människor som klart vet vad som är gott och som verkligen eftersträvar att göra det. Det visar Solen i Vattumannen. Men makten har givit er medel till att utföra detta goda på ett sätt som är mest skadligt för er själv."

"Jag vet vad ni menar," avbröt hon mig med en suck. "Jag inburade härom dagen en gammal dam på mentalsjukhus, som var den första vänliga själ i Buenos Aires som hjälpte mig, för att hon sade mig sanningen. Hon sade att makten hade gått mig åt huvudet. Vad vill ni då jag ska göra? Självmord?"

"Madame, uthärda livet tills ni blir 33. Släpp det sedan. Då dör ni ren och vid er gynnsammaste ålder för att kanske en dag bli helgonförklarad."

"Jag är socialist och politiker – inte ett helgon."

"När ni är död är ni ett helgon – inte socialist och politiker."

"Och Juan då?"

"Ni är hans popularitet. Ni har i fromhet och generositet mot folket förbrukat landets ekonomi. Därmed har ni redan brutit landets makt. Med er går Argentinas välstånd i graven och det tack vare er. Det är ert öde: ni är Argentinas politiska kulmen, dess högsta skönhet, dess självdestruktiva välstånd och dess död. Ni är, ni blev Argentina, och det blev Argentinas död."

Hon sade ingenting. Audiensen var slut. Jag väntade mig att hon skulle kalla mig för en dillande dåre och säga att hon inte hade tid för nonsens, men hon var anmärkningsvärt tyst. Så sade hon stilla till mig: "Tack skall ni ha." Och för första gången verkade hon mjuk. Vi skildes.

Jag var inte längre i Argentina när hon dog i cancer vid 33 års ålder efter att ha skrivit boken *"La Razon de mi Vida"*, men efter henne var det slut med Argentina. Perón undansnillade mer och mer pengar till bankerna i Schweiz som om han bara väntade på att bli störtad, vilket han slutligen blev efter för många skandaler med skolflickor. Sådana skandaler hade han också haft för sig innan den fattiga skådespelerskan Evita, dotter till en sköka från landet, fann honom lämplig för sina syften. Efter 1955 blev Argentina demokratiskt för en liten tid, men ingenting fungerade som det skulle. Diverse kupper, revolutioner, militärjuntor och svaga presidenter avlöste varandra tämligen regelbundet till kronisk skada för landet tills landet 1972 såg sig nödsakat att återkalla Juan Perón efter dennes 17-åriga landsflykt i Spanien: han ensam kunde då med sin nya skådespelarmaka Isabel hålla landet samman. Han dog efter två år, Isabel klarade inte rodret ensam, misskötseln av landet vidtog på nytt och kulminerade med Falklandskriget 1982, det mest vanvettiga företag som något land inlett sedan andra världskriget.

Vad tänker Evita? Hon jublar nog över att landet aldrig hade det bättre än under hennes tid. Hon är fortfarande Argentina.

Kalender, september 2008.

- 3 125 år sedan Ivan Turgenev dog.
- 60 år sedan Tjeckoslovakiens president Eduard Benes dog efter kommunistkuppen.
- 225 år sedan Storbritannien erkände USA:s självständighet.

- 7 Drottning Elisabet I av England (då ännu icke Storbritannien) 475 år.
65 år sedan Italien kapitulerade i andra världskriget.
- 9 Cesare Pavese 100 år, antifascistisk italiensk diktare.
Nordkorea 60 år.
- 11 35 år sedan militärkuppen i Chile (med CIA) och mordet på president Salvador Allende.
- 12 Maurice Chevalier 120 år.
275 år sedan François Couperins ("le Grand") död.
100 år sedan Winston och Clementine Churchill gifte sig.
55 år sedan John F. och Jacqueline Kennedy gifte sig.
- 13 220 år sedan New York blev USA:s huvudstad – tillfälligt.
- 15 Carl XVI Gustaf 35 år på tronen.
- 16 General Motors 100 år.
- 17 60 år sedan mordet på Folke Bernadotte.
- 19 Jeremy Irons 60 år.
225 år sedan den första ballongen (Montgolfier) flög i luften.
- 20 Katedralen i Salisbury ("*The Pillars of the Earth*" av John Fowles) 750 år.
- 23 Julio Iglesias 65 år.
- 25 Jean Philippe Rameau 325 år.
- 26 T.S.Eliot 120 år.
George Gershwin 110 år.
- 29 Lord Horatio Nelson 250 år.
Lech Walesa 65 år.
Greer Garson 100 år.
- 30 David Oistrakh 100 år, världsviolinist.
70 år sedan Neville Chamberlain kom tillbaka från München med "Fred i vår tid".

Resan hem, del 5: Det athenska perspektivet

På mitt vandrarhem bodde en stor grupp amerikaner, som fyllde hela hemmet, men de var inte vilka amerikaner som helst. De var alla bosatta i Prag och var på studieresa till Athen, föräldrar, lärare och ungdomar. Somliga av dem hade bott i Prag redan i 15 år och talade nästan flytande tjeckiska, ett av världens svåraste språk. Naturligtvis hade de ganska blandade känslor om Bush och Irakkriget, som hittills kostat USA 4000 amerikaners liv och 900,000 civilas, som ingen någonsin pratade om, allra minst i Amerika, medan kriget fortsatte att kosta biljon efter biljon. USA stod redan i skuld till Kina för sitt krig med tre biljoner (3000 miljarder) dollar. Kunde det bli värre? Ja, det blev hela tiden värre. USA förblödde genom eget förvållande på världens bekostnad, medan Barack Obama hörde till de få politiker som från början offentligt uttalat sig mot kriget. Han verkade behålla sitt övertag över tant Clinton.

Doktor Sandy var i bästa tänkbara form men samtidigt mera krasst realistisk än någonsin: "Jag väntade mig aldrig mer att få se dig här. Varje gång du på nytt överraskar mig med att dyka upp blir jag säkrare på att det måste vara sista gången. Själv rör jag knappast på mig mera. Med åldern får man mindre och mindre lust att röra på benen i samband med att energin och fysiken avtar, medan man blir mer och mer specialiserat intellektuell i stället för att inte säga spetsad. Nå, vad anser du om klimatkrisen."

Det var tydligen hans huvudintresse för närvarande. I dagarna hade ett isblock lossnat från Antarktis lika stort som en mindre amerikansk stat, som kanske bara det höjde alla världens havsnivåer någon millimeter. Jag var mera intresserad av hans perspektiv på saken än att än en gång upprepa allt vad jag visste själv.

"Sanningen att säga tar jag det med en klackspark," började han. "Vädret har alltid varit oberäkneligt, och huvudresultatet av klimatkrisen hittills är bara att det blivit mera oberäkneligt än någonsin, med värre stormar, djupare lågtryck, hårdare högtryck, farligare nyckfullhet och allvarigare konsekvenser i form av katastrofresultat särskilt genom

översvämningar och uttorkningar. Men genom Al Gores insats har mänskligheten väckts till medvetenhet om hotet med det intressanta resultatet att människan blivit mänskligare. Samarbetsviljan och samhörigheten har ökat, den blinda egoismen tycks inte vara helt blind längre utan beredd att ta hänsyn till de problem i välfärd och social säkerhet som är klimatkrisens följder. Detta måste jag betrakta som något positivt. Vi har ingen aning om vart klimatkrisen kommer att föra hän, om det blir världsöversvämning eller motsatsen genom en ny istid, vi vet inte vad den egentligen beror på även om koldioxiden spelar en väsentlig roll, och runt hela planeten skärper sig folk när det gäller bevarandet av naturen, återplantering av skogar och försök till motarbetning av avverkning och utrotning av djur. Personligen tycker jag det borde vara skottpengar på varje tjuvjägare, som mördar fridlysta djur av rent profitbegär. Jag har den största sympati för de militanta djurbeskyddare som ger sig ut i vildmarken och urskogen på jakt efter tjuvjägare för att kallt skjuta ner dem och lämna dem obegravda åt gamarna. Det samma gäller tjuvfiskare och regnskogspyromaner. De har ingen rätt att få leva som lever bara för att döda. De har inget människovärde.”

”Men hur tror du det kommer att gå?”

”Ärligt talat så bryr jag mig inte. Jag börjar bli gammal och har högst tio år kvar att leva, troligen mindre. Jag kan ingenting göra. Jag kan följa med och observera och dra mina slutsatser, men det är allt. Jag ser det som världens största thriller, som ingen vet hur den kommer att sluta, då ingen har skrivit den och ingen har regisserat den, utan den är naturens eget skådespel och kanske dess egen rättmätiga hämnd på människan, som utan rätt gjort sig till hennes våldförare från början i stället för att visligen nöja sig med att utbilda sig till hennes fromma trädgårdsmästare. Allt ont kommer inte av naturen utan av människans otillräcklighet, ignorans, dumhet och egoism. Om naturen en gång för alla lyckas tukta honom så är det bara för att han förtjänar det.

De har anledning att oroa sig som ägnar sig åt familj, barn och barnbarn. Vi ungarlar slipper bekymra oss då vi är oskyldiga, men varje människa som sätter ett barn till världen tar på sig ett ansvar för framtiden som kan bli nog så besvärligt under de klimatologiska omständigheterna. Jag kan bara önska dem lycka till i en sådan äventyrspolitik, desto mera vanskelig genom befolkningsexplosionen som accelererat 100% på 40 år och fortsätter att accelerera, och vägra att ha någon del i den själv.”

”Tror du inte att befolkningsexplosionen kan hejdas?”

”Den måste hejdas. Om den inte hejdas kommer naturen att hejda den. Ryssland är därvidlag faktiskt ett föregångsexempel, där befolkningsminskningen är ett faktum. Japan är på god väg att följa efter, men hela världen måste följa efter. Accelererande malaria, tuberkulos och aidsepidemier är inte tillräckligt och negativa, okontrollerade och rent besvärliga reaktioner, medan människan själv måste visa sin goda vilja och börja kontrollera sig själv. Det är hennes enda chans att överleva.”

(”Det athenska perspektivet” fortsätter i nästa nummer.)

Nya lektioner i Zanskar, del 1 : Lyftet.

Resan föregicks av diverse omständigheter. Olympiaden i Peking stod för dörren med diverse bråk på vägen, speciellt från östturkestanskt håll, som lovat störa olympiaden så mycket som möjligt med oberäknliga terroraktioner över hela Kina och som redan sprängt ett antal bussar och polisstationer i luften, främst i Kashgar, där 16 poliser avklarats på en gång. Tibetanska protester och demonstrationer hade pågått globalt sedan i mars, när våldsamheter utbrutit i Lhasa och ett okänt antal munkar och civila tibetaner omhändertagits på okänt sätt. Det var ju främst Tibet och Östturkestan som hade anledning att bråka med kineser då kineser ockuperat deras land, tagit det ifrån dem, genomfört långsiktig etnisk rensning genom masstvångsinvandring (ofta genom deportationer) av kineser, reducerat dem själva till andrahandsmedborgare i deras eget land, berövat dem möjligheter till utbildning och jobb, gjort sitt bästa för att förstöra deras kultur, försökt utplåna deras religion och identitet, med mera, med mera. Följaktligen kunde vad som helst hända under olympiaden inklusive väderkatastrofer i form av smogchock och sandstorm

från Gobiöknen, så Olympiadkommittén, som gett olympiaden åt Peking i stället för åt Toronto, hade all anledning till självförvållad huvudvärk.

På berget K2, världens farligaste berg, mot vars trakter jag var på väg, hade den värsta olyckan inträffat sedan 1986. Då omkom 12 personer på berget. Nu omkom hittills 11. Vackert väder hade lockat upp ett lämmeltåg av turister, när de nått toppen hade vädret slagit om (som det alltid gör i strategiska ögonblick på K2), en viktig del av uppførsbacken hade kollapsat, och ett antal blev strandsatta uppe på berget ovanför 8000 meter inför natten. De hade oförsiktigt och amatörmässigt nog bara tänkt på att ge sig upp och glömt att de också måste klättra ner igen helst innan det blev mörkt. Dessutom hade de startat sent, man ska helst lämna toppen före klockan 2 på dagen för att kunna ta sig ner igen, medan många inte nådde toppen före klockan 8, när det redan var mörkt. De blev tvungna att övernatta och frös ihjäl. En svensk, som varit klok nog att vända i tid utan att ha nått toppen, lyckades rädda några liv på vägen ner till baslägret på 5200 meter, där de kunde avhämtas med helikopter, men ingen helikopter kunde flyga upp till 7000 meter, ovanför vilka de flesta satt fast. Omsider kunde ytterligare några räddas, men ej utan amputationer av diverse förfrusna armar och ben, och den siste att räddas var en seg italienare efter tre dygn i dödszonen.

I Himachal Pradesh mellan Simla och Manali, vart jag skulle, hade 160 hinduiska pilgrimer trampat ihjäl varandra när templet uppe på berget de skulle till hade varit stängt, massan av pilgrimer hade fått vända, skyddsräcken rasade, folk fick panik, och så trampades 40 barn och för övrigt mest kvinnor ihjäl i den som en löpeld spridande förvirringen. Sådant är inte ovanligt i Indien men mycket ovanligt i mina hemtrakter där. Utan tvekan skulle jag få höra mycket om saken i Manali.

Min resa startade på Hiroshimadagen, onsdagen den 6 augusti 2008, med Finnair skulle jag flyga till Delhi med mellanlandning och byte i Helsingfors, jag räknade med att nå Manali torsdag kväll och Leh söndag kväll.

Halvar hade som vanligt erbjudit mig sin bostad som lämplig övernattnings precis ovanför flygbuss hållplatsen vid Korsvägen, varför vi hade en trevlig samvaro den kvällen och morgonen. När jag vandrade genom hela Göteborg från Majorna till Johanneberg var vädret fullkomligt idealiskt, och Göteborg hade aldrig varit mera till sin fördel med sina parker och träd överallt, bevarade idyller i Majorna och Haga, de vackra kyrkorna och öppna platserna, de lugna rena gatorna en tisdagskväll och de vackra palatsen i Vasastaden med Götaplatsen och den nya Humanisten som skapelsens krona i den nya expanderande universitetsstaden Göteborg. Dagen innan och hela helgen hade dock dominerats av nästan Gudrunartade stormar med hållregn tillräckligt för en månad under en enda dag och förfärliga huvudvärksproblem för min del till följd av de drastiska skiftningarna från högtryck till lågtryck. Det skulle bli mycket intressant att följa med vilka uttryck mitt nu två år gamla huvudvärksproblem (migrän) skulle ta sig under resan. Jag siktade även på att dra ut en besvärlig visdomstand mot slutet i Dharamsala.

På morgonen när jag skulle skiljas från Halvar ringde en polis på dörren som visade sig ha gått fel. Det är lätt gjort, då det finns två adresser med samma nummer, A och B, där den ena är osynlig. Jag hade själv gått fel som vanligt kvällen innan och gått ända upp till översta våningen på B innan jag kapitulerande tagit på mig glasögonen för att orientera mig. Denne man med polisärende visade sig vara hemma i Finland, varför konversationen blev vidlyftig där på morgonkvisten i svalen på tre man hand innan jag äntligen kunde traska iväg, ta min buss och ta mitt flyg.

Det lyfte punktligt i idealiskt väder, men i Helsingfors blev jag nedslagen av beskedet att mitt flyg vidare därifrån försenats två timmar minst. Det tilltänkta planet hade fått problem varför det bytts ut mot ett annat som måste inväntas från Peking av alla ställen. Sådant kunde således till och med hända Finnair, det bästa av alla flygbolag. Förseningen kunde strula till hela den första kritiska etappen upp till Manali, då förseningar som bekant tenderar att multiplicera sig. En sen ankomst till Delhi kunde medföra svårigheter att hitta buss mitt i natten och komma vidare.

Planet ankom dock till slut och lyfte, och den enda faran på vägen var Finnairs speciella äppeljuice. Den serveras i plastkopp med folieskydd som lock, som måste avlägsnas med våld. Denna operation är omöjlig att utföra utan spill, om den ej genomförs

med kirurgisk precision. Äppeljuicen är mycket klibbig, och har man råkat ut för detta försåt blir man aldrig av med det.

När planet ankom till Delhi två timmar försenat fanns det ingen ledig *gate*, så vi fick sitta kvar och vänta. Ett franskt plan skulle lämna sin *gate* och ge plats för oss men fick problem och stannade kvar. Slutligen fick vi efter 40 minuters kvarsittning hämtas med buss mitt ute på flygfältet.

Sedan hände allting väldigt snabbt då man äntligen var fri. Jag växlade genast resans pengar (200 pund, 16000 rupier,) fick genast ut mitt bagage, tog genast en taxi till *Inter State Bus Terminal* 20 km bort på andra sidan staden, fick genast en billig buss till Chandigarh (140 rupier) och for iväg.

I Chandigarh på morgonen fick jag genast en buss till Manali, något dyrare då den var luftkonditionerad. Dock fungerade inte luftkonditioneringen, varför takluckan öppnades i stället, vilket medförde kronisk blåst i hela bussen, varefter takluckan inte kunde stängas igen. Jag somnade ifrån alltihop. När jag vaknade igen var takluckan stängd och luftkonditioneringen fungerade. Vädret var mycket varmt (över 30 grader) och fuktigt med sporadiska korta men täta regnskuror, så man var tacksam för luftkonditioneringen.

Manali nåddes efter 8 på kvällen precis 36 timmar efter att jag tagit bussen mot Landvetter. Första etappen var bärgad utan men. Min gamle värd tog emot mig på Grönland lika oförändrad som alltid. Vädret var idealiskt i Manali, vägen till Leh var öppen, så ingenting kunde just bli bättre.

(I nästa nummer: *Nederlag i Keylong.*)

Kanonresan, del 9: På vift i Sikkim.

Tisdagen den 13 november bjöd Darjeeling på en idealisk soluppgång i helt klart väder med Kanjenjunga i all sin prakt. Jag hann precis uppleva den innan min jeep skulle ta mig till Sikkim klockan 7. Resan dit gick smärtfritt, 100 km för 20 kronor (125 rupier), men sedan började problemen. I Gangtok fanns det inte en enda jeep kvar på platsen där jag alltid förr tagit en jeep norrut. En ung man försökte på bristfällig engelska förklara för mig att alla jeepar nu var i "*the jeepstand*". Menade han nere i staden? Måste jag gå hela vägen ner igen? Det verkade inte bättre. Men knappt hade jag börjat gå ner, så förstod jag vad han menade, när jag upptäckte en splitterny byggnad som helt enkelt var ett parkeringshus för alla jeepar norrut.

Min jeep skulle gå 12.30, så jag kunde ta mig en kopp te före det och fann mig ett förtjusande litet kyffe som hette "*Kanchan*" som innehades av en äldre dam som tydligen var halvblod och talade god engelska. Det visade sig att hon bott i England, och förra året hade några gamla vänner därifrån kommit och hälsat på henne efter 25 år. Hennes historia kunde vara hur intressant som helst, – hur hamnar man som halvblod med god engelska i förrådet som föreståndarinna på ett mycket ringa tesjapp i utkanten av Gangtok? Alla kallade henne "*auntie*".

Min jeep avgick inte 12.30, det hade uppstått någon form av komplikation som det alltid gör i Sikkim med en oändlig väntan i ovisshet som följd, och slutligen hänvisades man till en annan jeep. Den fylldes snabbt med tolv personer och satte iväg längs sämre vägar än någonsin mot det helt pastorala avlägsna norra Sikkim.

Min tibetanska värdinna var hemma, och jag fick genast lunch med några omgångar te medan mitt rum ställdes i ordning, som tydligen inte använts sedan jag var här senast för ett år sedan. Därefter gick jag upp till klostret.

Där hade jag turen att råka mitt in i en Mokala-puija. Mokala är den svarta Buddha, en sorts motsvarighet till vår djävul, och det speciella Mokalarummet i klostret är helt dekorerat med svarta demonfresker, ungefär som nedre delen av Michelangelos "Yttersta domen" i Sixtinska kapellet men ett helt rum fyllt av bara dessa suggestiva djävulsfantasier, ett hemligt meditationsrum som i regel är stängt för turister men som jag nu för tredje gången fick uppleva i öppet tillstånd och med en puijaceremoni dessutom. Håll-i-gånget där inifrån med trummor och skrammel och dånande mässande hördes långa vägar när man nalkades, men när man inträdde visade sig orkestern och kören bara vara en enda munk

med sonor strupstämma. Jag stannade tills ceremonin var över, varefter han förklarade att han hållit en fri Mokala-puija för sig själv. Han avslutade ceremonin med att ta upp ett föremål bredvid sig, sätta på det och ta det i fickan. Det var en mobil.

På kvällen hos min värdinna underhölls jag hjärtligen av en stamgäst som kände igen mig från tidigare år. Han beklagade att Sikkim förlorat sin konung men berömde Sverige för att fortfarande ha kvar sin. Han drack oavbrutet och fyllnade till mer och mer medan han sludrade värre och värre och kunde till slut bara tala om Phudongs fördelar gentemot Darjeelings nackdelar. Darjeeling var ju behäftat med den speciella charmen, genom ständiga kriser i vatten- och elektricitetsförsörjningen, att man intvålad i duschen plötsligt kunde råka ut för överraskningen att vattnet utan förvarning blev iskallt eller upphörde helt medan samtidigt ljuset slocknade, varmed man var hänvisad till sin ficklampa någonstans som enda möjliga räddning. Sådant, menade min dryckesbroder, var omöjligt i hela Sikkim. (Ändå hörde Darjeeling geografiskt ursprungligen till Sikkim.) Han bad mig förklara vad jag fann för förändringar i Phudong respektive Gangtok och Darjeeling under mina tio år av resor här. Phudong hade inte förändrats alls, tack och lov, kanske bara moderniserats något litet, också Darjeeling hade förändrats litet, medan Gangtok hade förändrats totalt, plötsligt och explosivt. Gangtok må fungera bättre än Darjeeling, men man ser ytterst få turister i Gangtok medan Darjeeling är fullt av dem. Trots el- och vattenproblem och kylan och råheten på vintern förblir Darjeeling den charmigaste orten kring Sikkim – mest på grund av den oerhörda utsikten mot Kanjenjunga.

Han bjöd mig på en ypperlig middag med kyckling och kaffe, och bättre kunde dagen inte avslutas. Innan han blev helt redlös tog han sig hem på runda och vacklande ben. Han hade tömt minst tre flaskor. Då först märkte jag att han var halt.

Nästa morgon var fullkomligt klar. För första gången någonsin skulle jag få uppleva hela Kanjenjunga från Singik, en önskedröm jag närt och försökt förverkliga i nio år. Detta var sjätte försöket, och det skulle äntligen lyckas.

Jag fick lift till Mangan med något så ovanligt som en dam. Jag hade aldrig tidigare upplevt en kvinnlig chaufför i Indien. Hon var dessutom vacker och i sin bästa ålder. Hon frågade ut mig om mina familjeförhållanden, och jag berättade om mina syskon i Amerika, min bror i Danmark och min 87-åriga mor. Hon hade båda sina föräldrar kvar, en mor på 77 år och en far på 84. Så frågade hon mig, som alla i Indien gör, varför jag inte var gift. De kommer alltid fram till denna fråga, som om den var den enda väsentliga i världen. Jag berättade som det var – jag arbetade för hårt och reste för mycket, var för fattig för att kunna ta hand om en hustru och ta ansvar för en familj. Då sade hon: *"You can take me."*

Där presenterade hon sig alltså helt apropå och helt improviserat med det generösaste erbjudande en kvinna kan komma med till en man. Jag var tyvärr svarslös. Efteråt tänkte jag, att mitt rättaste svar skulle ha varit: *"Thank you, but modesty forbids"*, – "Tack, men hänsyn förbjuder det." Hon visste att jag var 56, hon såg ut som högst 40 men var säkert äldre, hon kunde ha varit läkare på väg till sjukhuset i Mangan för att arbeta, och hon körde med en exceptionell reaktionsförmåga. Tyvärr levde vi i olika världar i olika kulturer med olika språk, men vi hade mötts över alla gränser, och jag skulle aldrig glömma henne. Hon släppte av mig i Mangan – gratis.

Naturligtvis var de anförda skälen inte de enda till att jag aldrig gift mig och inte haft ett förhållande på 23 år. Jag har alltid försökt hålla mig till den platoniska formen av kärlek som den enda hållbara och rationella, särskilt i vår tid av planetriskerande befolkningsexplosion. Jag undvek alltid gräl om de kunde undvikas, och i äktenskap kan de aldrig undvikas. Jag ville aldrig bli bedragen på nytt efter att ha blivit bedragen en gång. Och jag ville aldrig hamna under någon toffel. Som fri kan man ha hur många vänner som helst oberoende av kön. För en gift person måste alla ens relationer underordnas en, vilket aldrig passat min demokratiska frihetssjäl. Dessutom tror jag, att som fri kan jag älska desto mera. Det är kanske det viktigaste argumentet.

(I nästa nummer: *Sikkim som bäst.*)

Resan till Zanskar, del 11: Klostret.

Vi gick till Wanla på 2 timmar och 10 minuter och på samma tid tillbaka, vilket var bra för ett par 55-åringar när guideboken menade att det skulle ta minst 3 timmar dit och 3 _ tillbaka. Emellertid mötte vi alla sorters väder: gassande brännande solsken, så att min redan alltför röda näsa blev alltmer ultraviolet (medan Johannes inte kunde bli mer bronserad: han kunde lätt gälla för en tibetan,) plötsligt skyfall och till och med åska, så att vi måste söka skydd i öknens uttorkade floddals klipprecesser och bara vänta ut ovädret, som knappast mer än blötte upp ökenstoftet, samt naturligtvis virvelstormar. Det var bara översvämningar som fattades. Kort sagt, Lamayuru var som vanligt hur dramatiskt som helst.

Klostret som företeelse borde kanske i någon mån närmare belysas så som det fungerar i den buddhistiska världen. Buddhismen är inte någon religion utan en ren filosofi som försöker utgå från och koncentrera sig på det absoluta sunda förnuftet. Dess klosterregel är därefter: liberal och livsbejakande, nästan hur tolerant som helst och utan gränser. De katolska och ortodoxa klostren är mycket mera inskränkta och stränga i typiskt västerländsk och byråkratisk överformalisering.

Den bok som kanske bättre än någon annan illustrerar det österländska klosterväsendet är James Hiltons prisbelönta och flera gånger filmatiserade roman *"Lost Horizon"* från 1931 (på svenska *"Blå månen"* eller *"Bortom horisonten"*.) I denna roman kommer en västerlänning genom ödets hemlighetsfulla mekanismer direkt från 30-talets politiska kaos till ett avlägset för geografen okänt lamaistiskt kloster någonstans i Tibet. James Hilton vistades aldrig i ett sådant kloster själv, men han hade vuxit upp i en liknande lärdomsmiljö i Cambridge. I detta kloster långt bortom all världslig förgänglighet ägnar man sig företrädesvis åt bildning i alla dess former, men man vinnlägger sig även om att bevara den och föra den vidare. Man beflitar sig om att samla in litteratur och musik av bestående värde från hela världen, hur svåra dessa transporter över bergen än är, enkom för att bevara den och ha den kvar åt framtida generationer om den politiska världen skulle gå under, vilket den hade alla förutsättningar att göra så som 30-talet skenade åt helvete.

Detta är egentligen klostrets huvudsakliga universella betydelse: att alltid finnas där som en tillflyktsort för dem som vill slippa världens morbiditet och ständiga självförstörelse, ett forum för studier och bildning att alltid finnas kvar för att kunna föra humanismens urkunder och traditioner vidare, en trygg miljö för allt sådant som tenderar att råka illa ut när galna politiker störta världen i olycka.

Det är denna miljö som James Hilton skildrar och odödliggör i boken om Shangri La och framhåller som ett ideal som alltid finns kvar där för mänskligheten att tillgå och förnya sig genom vid behov, och som betonar individen och det individuella initiativet som mänsklighetens enda sunda drivkraft i ett radikalt avståndstagande från massan och alla massrörelser och all politik.

Precis så fungerar ett buddhistiskt kloster. Vem som helst kan bli munk eller nunna vid vilken ålder som helst, och ingenting binder henne till klosterregeln, utan hon kan när som helst återgå till ett världsligt liv och även lämna detta och återgå till klostret när hon vill. Klostret kräver celibat och total okriminalitet – det är i huvudsak allt. Det handlar inte alls som i katolska och ortodoxa kloster om blind lydighet och underkastelse, rigorös disciplin och späkning och sådant, utan det handlar mest om meditation, studier och gemenskap.

(I nästa nummer: *Johannes skoningslösa visioner.*)

Om situationen i Öst-Turkestan

Öst-Turkestan (kinesiska: Sinkiang, "den nya provinsen") är Kinas största provins men den glesast befolkade på grund av det extremt kalla och heta ökenklimatet. Kina annekterade provinsen redan 1759, som dock av praktiska skäl förblev regerad av lokala rövarhövdingar ända fram tills kommunistpartiet tog makten i Kina 1949. Omedelbart efter andra världskriget behärskades landet av Stalin, som grundade den "östturkestanska republiken", men då Stalin var ovillig att stödja en muslimsk nationaliststat på andra sidan de centralasiatiska sovjetrepublikerna, överlämnade han de östturkestanska ledarna åt Mao. När dessa skulle flyga till Peking för att komma överens om villkoren med Mao, kraschade planet i Gobiöknen med alla ombord omkomna. Att detta skulle ha varit planerat indikeras av det faktum, att Maos trupper omedelbart marscherade in i "Sinkiang" och tog kontroll över hela provinsen, som bara till namnet förblev autonom.

I stort sett är hela "Sinkiang" bara virvelstormar av stoft, då avskogning och överbetning lett till extrem ökenspridning. Men under ökensanden och bergsstäpperna ligger 40% av Kinas kolreserver plus 30 miljarder ton olja motsvarande en tredjedel av Kinas samtliga oljereserver. Därmed är "Sinkiang" inte bara en av Kinas bästa energidepåer. Då provinsen gränsar till åtta länder i Centralasien plus Ryssland är den också av utomordentlig strategisk betydelse. Därför satsar Kina stort på infrastruktur med vägar, järnvägar och oljeledningar till "Sinkiang" för att binda provinsen hårdare till Kina.

Dess folk är emellertid turkiska muslimer och heter Uighurer. Troligen har inget folk under Kinas kommunistiska regim fått utstå värre förtryck än dessa. Varje försök till självständig religionsutövning anses liktydigt med "brott mot stats säkerheten", aktivister förföljs hårt med ständiga arresteringar och tortyr, och Östturkestans etniska folk utsätts för fler avrättningar "för statens säkerhet" än någon annan landsdel ockuperad av Kina. Efter 11.9.2001 har dessa förföljelser tilltagit, då Kina tog attacken mot New York som förevändning för att intensifiera förföljelsen mot alla muslimer inom Kinas gränser, detta trots att "Sinkiangs" självständighetsrörelses ledare Rebya Kadir, en kvinna, nu i exil i USA, alltid tagit avstånd från våld och predikar samma antivåldskampanj som Dalai Lama. För Kina är alla muslimer synonyma med Al Qaida och Bin Laden, då Kinas definition av en "terrorist i Sinkiang" är vem som helst som blott umgås med "separatisttankar". Följaktligen är "Sinkiangs" fängelser sprängfyllda med pseudo-terrorister.

Det mest betänkliga med Kinas politik i "Sinkiang" är dock den ständigt pågående sinofieringen. Under årtionden har Kina metodiskt implanterat fattiga kineser från hela Kina i "Sinkiang" genom oöverskådliga "relokaliseringprojekt" och till och med bortfört unga Uighurkvinnor i den barnafödande åldern från regionen. Enligt Reuters:

"Kinas regering tvingar unga uighurkvinnor från sina hem i Sinkiang till fabriker i östra Kina i enlighet med ett långsiktigt program som redan bortfört 240.000 människor, de flesta kvinnor, från Sinkiang. Kvinnorna tvingas arbeta 12 timmar om dagen och får gå utan lön i månader. Många menar att avsikten är att de skall gifta sig med kineser som sedan inplanteras i Uighurområden."

Som resultat av denna politik växer nu kinesbefolkningen i "Sinkiang" dubbelt mot den inhemska uighurbefolkningen. I stället för att pacificeras och "tämjas" av den växande kinesinvandringen radikaliseras i stället Uighurerna, som historiskt hört till världens mest liberala och västerländskt orienterade muslimer. Den kinesiska tvångs- och repressionspolitiken tvingar dem till att bli fundamentalister i stället, i synnerhet yngre män. Idag hör det till ordningen för dagen att konflikter och bråk bryter ut mellan kineser och uighurer i "Sinkiangs" västra städer.

Dock är det knappast troligt att det kommer att bryta ut något gerillakrig i Östturkestan eller ens någon väpnad revolt, då befolkningen är för liten och utspridd över en oändlig yta av oländiga öknar och bergsstäppområden, och då den kinesiska armén är för överväldigande stark. Däremot kan uighurerna tillgripa andra medel, och med en enkel bomb i en portfölj med en primitiv biologisk eller kärnvapenladdning är det väldiga Kina ytterst sårbart för attacker som kan äga rum när som helst och var som helst, till exempel mot mastodontdammen i Yangtse-Kiang eller någon av landets talrika mångmiljonstäder. Sådana attacker har förekommit och företer en skrämmande ständigt växande statistik.

Enda lösningen på problemet vore om Kina verkligen skulle börja behandla "Sinkiang" som en autonom provins, men lika litet som Kina velat bevilja Tibet någon full autonomi, som är det enda Dalai Lama begärt, är det troligt att Kina någonsin kommer att släppa efter på ockupationstyglarna för "Sinkiang" så länge den diktatoriska regimen i Kina får fortsätta.

Ur en artikel av Peter Navarro, professor, författare till *"The Coming China Wars"*.

Se även Jan Guillous senaste roman "Fienden inom oss" där han belyser samma problem ur svensk synpunkt.

Teologen och musikern

Filosofiskt samtal

T Nå, min vän, vad har du nu lärt dig av historien, du som har studerat den hela ditt liv?

M Bara att det är bäst att inte befatta sig med den.

T Så du vägrar som människa ta något ansvar för mänsklighetens historia?

M Inte alls. Tvärtom. Jag tror att var och en tar sitt bästa ansvar med att sköta sig själv, ta ansvar för sitt eget liv först och främst och sköta sig genom självbehärskning.

T Det är Marcus Aurelius' stoicism som går igen hos dig: ta ansvar för kosmos genom att öva fulländad självbehärskning. Nå, Gud då? Är han därmed överflödigt och utesluten?

M Du vet mer än jag om Gud som studerat hans sak hela ditt liv.

T Vad är han för dig?

M Han är kanske själva det historiska problemet. De flesta historiska misstag och övergrepp har begåtts i hans namn. Alla de blodigaste överdrifterna, brotten och våldsamheterna har utlösts genom hans idé, som om den idén om den absoluta makten alltid bara måste framkalla maktmissbruk och skadlig absolutism.

T Du har rätt. Som maktmedel är den idén enbart av ondo. Men utesluter det hans existens?

M Hur vill du då definiera honom?

T Det är just det som är vitsen. Gud går inte att definiera, ty han övergår allt. Han är inte ens personlig. Allt vad vi umgås med i form av liv är delaktigt i Gud, som definieras bäst som 'det som dyrkas'. Det är själva livet, dess innersta hemlighet och fundamentalenergi. Att använda det till att etablera religioner och makt är det yttersta missförståndet och missbruket. Om han kan fattas över huvud taget så går det bara abstrakt, och det medel som då kommer närmast är musiken, som är ditt område, så det borde du känna bättre till än jag.

M Musiken är fullständigt korrumpad idag. Den etablerade musiken har våldtagits av atonal musik, som inte är musik utan antimusik, medan all sann musikalitet och musikaliska strävanden dränks och kvävs levande av massmedieskval och rockmusikens vrålande oväsensvåldtäkt på masspubliken. Den riktiga musiken har ingen chans idag. Den är dränkt av oväsen och fulhet.

T Men ändå finns den där, och du representerar den.

M Hur ser du på den?

T Den riktiga musiken är för mig ett ideal som i dess högst utvecklade former, som hos Bach och Händel, Wienerklassikerna, operamästarna och de romantiska symfonikerna, speglar den gudomliga ordningen och harmonin i kosmos. En annan spegel därav är astrologin i dess renaste och mest kliniska former, som utgör ett språk för sig och en insikt i en dimension som står lika nära det gudomliga som musiken. Somliga ser även matematiken som en umgängesform med Gud, men varken i matematiken eller astrologin finns den gudomliga skönhet som musiken kan förmedla, och därmed kommer musiken närmare själva livets hemlighet och gudomlighet.

M Så du förnekar och förkastar Gud som makt och personlighet men inte som levande väsen.

T Ungefär så, men som ett levande väsen som framför allt är skapande och som mest av allt avslöjar sig i sitt skapande, som när Dante skrev sin Komed i av tidernas fullkomligaste poesi och Michelangelo målade sitt sextinska kapelltak.

M Men allt som skapas är inte alltid gott och vackert.

T Precis, och där kommer skönheten in i bilden som ännu en avgörande faktor. Jag är trots allt samma kristna teolog fortfarande som jag gjordes till när jag föddes, och jag ser trots allt Kristus som den som kom det gudomliga idealet närmast och dessutom i påtaglig mänsklig form.

M Vilken Kristus? Den korsfäste? Mirakelgöraren? Frälsaren? Den uppståndne?

T Den Kristus som alltid fortsätter att idealiseras och som aldrig upphör att fångla alla människors sinnen, den mjuke vackre Kristus med det långa håret och god hand i synnerhet med barn och med fallna kvinnor. Korsfästelsen och uppståndelsen är bara ovidkommande detaljer. Det är den mänskliga som räknas.

M Som han framstår i Thomasevangeliet?

T Till exempel. Krishna är ett liknande ideal men inte alls lika mänsklig, då han predikade våld mot Pandavas släktingar. Kristus är pacifist i motsats till Krishna och helt konsekvent som sådan och dör hellre för andras våld än deltar i något våld själv.

M Men han var inte Gud?

T Självfallet inte, inte mer så än alla andra, och det säger han själv.

M Så låt oss då lämna Gud i fred med alla legender och amsagor om övertro och makt för att i bästa fall kunna ägna oss åt honom genom konst och musik, filosofi och vetenskap.

T Det är de enda sätt som man kan umgås med honom på. Alla andra icke konstruktiva sätt är missgrepp.

M Och naturen?

T Den om något är uttryck för det gudomliga genom dess storhet, helighet, skönhet och frihet.

M Så låt oss lämna Gud och naturen i fred och be mänskligheten göra det samma.

T Det är det bästa vi kan göra åt saken.

Göteborg den 15 september 2008.

www.fritenkaren.se

<http://hem.fyristorg.com/aurelio>

<http://www.flickr.com/photos/lanciai>
(med nya bilder från senaste resan)

<http://clanciai.webblogg.se>

<http://www.poeter.se/poetHome.php?writerId=7222>

<http://www.poetbay.com/poetHome.php?writerId=1057>